

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	28 Hydref 2014
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill/ Paul McGrady
Awdur yr Adroddiad:	Richard Weigh, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2014/15. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2014/15 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer y gyllideb.

4. Manylion am yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2014/15 (**Atodiad 1**). Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £188 miliwn (£192 miliwn yn 13/14). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £9 mil ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol. Ceir mwy o fanylion isod. Cytunwyd ar arbedion o £7.1 miliwn fel rhan o'r gyllideb a cheir y manylion yn **Atodiad 2**. Ar hyn o bryd, mae'r holl arbedion gwasanaeth naill ai wedi'u cyflawni neu ar y gweill. Mae arbedion moderneiddio o £191 mil wedi eu prosesu ac mae arbedion eraill ar y gweill, gan gynnwys arbedion prosiect EDRMS ac arbedion yn sgil cau Tŷ Nant. Hyd yn hyn, mae toriadau effeithlonrwydd yn y gweithlu gwerth £130 mil wedi eu cymryd mewn perthynas â newidiadau i lwfansau defnyddwyr ceir a chyfraddau milltiroedd. Mae arbedion hyd yma yn sgil y mesur gwyliau yn dod i gyfanswm o £117 mil.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn costio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau perthnasol ar gael yn y paragraffau isod.

Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden – yn ôl y rhagolwg presennol bydd y gwasanaeth yn adennill ei gostau. Fodd bynnag, mae aelodau safleoedd hamdden yn parhau i gynyddu ac os bydd y duedd hon yn parhau, mae'n debygol y bydd yr adran yn gweld tanwariant arian parod ar ddiwedd y flwyddyn.

Agorodd Canolfan Fowls Gogledd Cymru ddiwedd mis Medi a thybir y bydd unrhyw gost sy'n gysylltiedig â gweithredu'r cyfleuster dros fisoedd y gaeaf yn cael ei osod yn erbyn incwm a gynhyrchir gan aelodau, ymwelwyr ac o werthu bwyd a diod. Mae Harbwr y Foryd yn parhau i ddatblygu ac fel y cytunwyd eisoes, bydd unrhyw ddiffyg ariannol yn cael ei gwrdd yn gorfforaethol yn 14/15 (ar hyn o bryd rhagwelir y bydd y gofyniad yn £47 mil).

Cwsmeriaid a Chefnogaeth Addysg – rhagwelir y bydd arbedion yn sgil peidio â llenwi swyddi gweigion yn arwain at danwariant net bach o £6 mil.

Gwella Ysgolion a Chynhwysiant – mae gwaith manwl yn cael ei wneud i ddarparu amcangyfrif cadarn ar gyfer costau lleoedd y tu allan i'r sir a ffoedd adennill. Rydym ni'n aros am ffigurau manwl gan nifer o awdurdodau lleol. Fodd bynnag, mae dau leoliad preswyl cost uchel newydd (tua £170 mil y flwyddyn) wedi eu nodi sy'n debygol o arwain y maes yma at orwariant yn hytrach na thanwariant fel y rhagwelwyd yn flaenorol. Fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol, mae'r cyllidebau hyn yn parhau i fod yn gyfnewidiol gan eu bod yn seiliedig ar nifer y disgyblion a thrafodaethau rhwng awdurdodau.

Gwella Busnes a Moderneiddio - mae'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn dangos tanwariant o £50 mil yn ymwneud ag arbedion swyddi gwag net yn sgil ailstrwythuro'r gwasanaeth. Y gobaith yw y gallwn ddefnyddio'r tanwariant yn 2015/16 er mwyn parhau i newid gwasanaethau a buddsoddi mewn TG. Mae yna dal elfen o ansicrwydd ynghylch amseru'r gwariant yn y meysydd canlynol:

- Mae nifer o wasanaethau yn cael eu hailstrwythuro ar hyn o bryd er mwyn sicrhau effeithlonrwydd fel rhan o gynigion cyllideb 2015/16. Efallai y bydd rhai o'r cynlluniau hyn yn symud yn eu blaenau yn gyflymach nag eraill ac felly'n arwain at fwy o arbedion yn ystod 2014/15.
- Mae'r strategaeth TG yn benodol yn cynnwys lefel uchel o fuddsoddiad, ond mae'r gwariant yn dibynnu ar gynnydd ac amseriad nifer o brosiectau. Gall unrhyw oedi i brosiectau arwain at lithriad yn y gwariant yn 2015/16.

Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol - fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol, mae'r gwasanaeth yn wynebu nifer o bwysau a risgiau yn 2014/15.

Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn gorwario £361 mil. Fodd bynnag, bydd y gwasanaeth yn parhau i nodi camau rheoli i gynnwys y pwysau hyn o fewn y gyllideb gyffredinol. Y prif feysydd o orwariant yw:

Mae'r gorwariant o fewn y Gwasanaeth Cludiant Ysgol bellach yn £221 mil ac mae'n seiliedig ar nifer y disgyblion ym mis Medi ac anghenion cludiant. Mae Grŵp Tasg a Gorffen yn gweithio tuag at nodi atebion parhaol i'r broblem hon.

Mae'r gostyngiad mewn incwm parcio yn ystod 2013/14 wedi parhau drwy'r haf ynghyd â gostyngiad parhaus mewn incwm Rhybuddion Talu Cosb. Mae'r gwasanaeth hwn ar hyn o bryd yn canolbwyntio ar y meysydd canlynol er mwyn ceisio lliniaru'r gorwariant, sydd ar hyn o bryd yn £243 mil:

- Rheoli perfformiad y staff gorfodi yn well i gynyddu incwm Rhybuddion Talu Cosb.
- Mae'r costau gweithredol yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd i geisio gwneud iawn am effaith y gostyngiad mewn incwm.
- Bydd tariffau prisio meysydd parcio yn cael eu hadolygu fel rhan o'r adolygiad traffig a pharcio parhaus sy'n cael ei wneud yn sgil y Strategaeth Uchelgais Economaidd.

Mae pryder hefyd ynghylch incwm y ffioedd dylunio y mae'r Cyngor yn eu derbyn gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru. Mae'r gwaith a dderbynnir gan NMWTRA eleni wedi gostwng ac os yw'r duedd hon yn parhau, gall arwain at dangyflawniad o incwm.

Oedolion a Gwasanaethau Busnes – rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn llwyddo i adennill ei gostau yn 2014/15. Fodd bynnag, mae arwyddion yn dangos y gellid cael tanwariant unigryw o £145 mil yn sgil costau staffio sydd fel arfer yn cael eu codi ar y gyllideb refeniw yn cael eu cwrdd drwy'r grant Cronfa Gofal Canolraddol.

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd – ar hyn o bryd rhagwelir y bydd tanwariant o £197 mil yn sgil gweithredu pedwar o'r cynigion arbedion y cytunwyd arnynt ar gyfer 2015/16.

Cytunodd y Cabinet i neilltuo £250 mil o danwariant y gwasanaeth yn 2013/14 i gronfa gyfalaf er mwyn ariannu costau addasu eiddo gofalwyr maeth mewnol. Mae'r achos busnes yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd ac yn rhoi manylion cynigion llawn y cynllun arfaethedig, ynghyd â'r manteision a ragwelir o ran cost.

Ysgolion – ddiwedd mis Medi y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion oedd £2.784 miliwn, sy'n ostyngiad o £1.108 miliwn ar falansau a ddysgwyd ymlaen o 2013/14 (£3.892 miliwn). Mae'r Gyllideb nad yw'n ddirprwyedig yn rhagweld tanwariant o £40 mil ar hyn o bryd.

Rhagwelir y tanwariant o £170 mil yn y **cyllidebau corfforaethol** fel yr adroddwyd fis diwethaf. Cymerir yn ganiataol y bydd unrhyw danwariant

corfforaethol yn cyfrannu at ariannu'r Cynllun Corfforaethol. Ar ddechrau 2014/15 roedd cronfeydd arian parod y **Cynllun Corfforaethol** ar yn £14.4 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £15.6m.

Cyfrif Refeniw Tai - mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £82k o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £163k. Mae'r gyllideb refeniw yn rhagdybio y defnyddir £943k i ariannu gwariant cyfalaf. Rhagolwg gwariant y Cynllun Cyfalaf Tai yw £6.1m.

Rheoli'r Trysorlys - ar ddiwedd mis Medi, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £148.551 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 5.45%. Roedd balansau buddsoddi yn £40.35 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.61%.

Roedd gwariant y **Cynllun Cyfalaf** yn £9.0 miliwn yn erbyn cynllun o £36.9 miliwn ddiwedd mis Medi. Mae'r Cynllun Cyfalaf yn cynnwys gwariant amcangyfrifedig o £14 miliwn ar y Cynllun Corfforaethol. Mae crynodeb o'r cynllun wedi ei gynnwys yn **Atodiad 3** a diweddariad ar y prosiectau mawr yn **Atodiad 4**.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cyflwynwyd crynodeb o'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb i'r Cyngor i gefnogi'r arbedion yn y gyllideb eleni.

8. Pa ymgynghori a wnaed gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Cyn eu cymeradwyo gan y Cyngor Sir, cytunodd Penaethiaid Gwasanaeth ac Aelodau Arweiniol ar yr arbedion, a chawsant eu cyflwyno mewn gweithdai cyllideb i'r aelodau a chawsant eu dosbarthu i staff. Cafodd y cynigion i fantoli'r gyllideb eu trafod yn fanwl yn y gweithdai i aelodau a rhoddwyd y cyfle i'r aelodau godi materion cyn mynd â'r adroddiad terfynol ger bron y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol wedi derbyn diweddariadau rheolaidd gan fod ganddo rôl yn cadw trosolwg dros broses y gyllideb.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â'r gyllideb yn rhoi

mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.